

Literatura 2.0 - AI w Świecie Książek

TEKST POWSTAŁ DZIĘKI WSPÓŁPRACY Z FUNDACJĄ SZKOLNĄ

OPRACOWANIE: Agnieszka Józwicka

CZAS TRWANIA: ok. 4 godz.

POZIOM NAUCZANIA: 12+

PRZEDMIOT: język polski, biblioteka

CELE:

Podczas zajęć zgłębiony zostanie wpływ sztucznej inteligencji na twórczość literacką. Uczestnicy będą mieli okazję odkryć, w jaki sposób AI może wspierać proces twórczy, interpretację tekstów oraz rozwijanie umiejętności językowych. Dowiedzą się również, jak sztuczna inteligencja oddziałuje na literaturę i sprawdzą, czy może zastąpić człowieka w pisaniu książek. Porozmawiają także o aspektach etycznych wykorzystania sztucznej inteligencji w powstawaniu literatury.

Miejsce:

Sala spotkań w bibliotece z dostępem do komputerów/tabletów i Internetu oraz (jeśli to możliwe) rzutnika/dużego ekranu

Środki dydaktyczne potrzebne do przeprowadzenia zajęć:

Komputery lub tablety z dostępem do Internetu.

Oprogramowanie i aplikacje AI do generowania tekstów (np. OpenAI GPT + opcjonalnie inne, wymienione w scenariuszu).

Rzutnik i ekran do wspólnej prezentacji efektów pracy.

Wydrukowane przykłady tekstów literackich stworzonych przez AI oraz fragmenty tekstów napisane przez człowieka.

Notatniki/kartki i długopisy dla uczestników do robienia notatek i szkiców.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Program Wydarzenia 1. Powitanie i wprowadzenie

10 min

Na początku spotkania uczestnicy zostaną powitani i zapoznani z głównym celem zajęć,

którym jest połączenie bogatej tradycji literatury z nowoczesnymi technologiami sztucznej inteligencji. Omówione zostanie, jak AI może wpływać na twórczość literacką, wspierać interpretację tekstów, a także jak możemy wykorzystać te technologie do rozwijania umiejętności językowych. Warto zaznaczyć, że zajęcia będą okazją do zbadania, w jaki sposób AI może wspomagać proces pisania oraz czy i w jakim stopniu może ona zastąpić człowieka w tworzeniu literatury.

Przedstawienie planu Nocy Bibliotek i dostępnych aktywności

Następnie uczestnicy zostaną zapoznani z planem wieczoru/nocy. Przedstawione zostaną kluczowe punkty programu, w tym interaktywne warsztaty, w których uczestnicy będą mogli eksperymentować z narzędziami AI w kontekście literackim, sesje dyskusyjne dotyczące wpływu AI na przyszłość literatury, a także ćwiczenia praktyczne, podczas których sprawdzą, czy AI może samodzielnie tworzyć wartościowe teksty literackie. Zapowiedziany zostanie również konkurs.

2. Prezentacja: "AI jako Nowy Narrator"

30-40 min

Przegląd narzędzi AI, które mogą generować teksty literackie (np. GPT, narzędzia do generowania poezji)

W tej części zajęć uczestnicy zapoznają się z różnorodnymi narzędziami opartymi na sztucznej inteligencji, które zostały zaprojektowane do tworzenia tekstów literackich. W miarę jak AI rozwija się i staje się coraz bardziej zaawansowana, jej zastosowanie w literaturze otwiera nowe możliwości zarówno dla pisarzy, jak i entuzjastów literatury.

Podczas tej sesji zostanie omówionych kilka kluczowych narzędzi i technologii, które już teraz mają znaczący wpływ na sposób, w jaki twórcy podchodzą do pisania i interpretacji tekstów literackich. Poniższe programy mogą być zaprezentowane przez osobę prowadzącą na projektorze bądź uczestnicy mogą bezpośrednio na komputerach, laptopach lub tabletach przeglądać możliwości omawianych narzędzi.

1. GPT (Generative Pre-trained Transformer)

Opis: GPT to jeden z najbardziej zaawansowanych modeli językowych, opracowany przez OpenAI, który potrafi generować teksty na podstawie wprowadzonego kontekstu lub instrukcji. GPT jest trenowany na ogromnych zbiorach danych tekstowych, co pozwala mu na rozumienie i generowanie tekstów o wysokim stopniu spójności i złożoności. W najnowszych wersjach, takich jak GPT-3, GPT-4, o1 preview i o1-mini, model ten potrafi tworzyć nie tylko proste zdania, ale całe artykuły, opowiadania, a nawet książki.

Uczestnicy dowiedzą się, jak GPT może być wykorzystane do generowania pełnych fabuł, rozwijania postaci, a także do pisania dialogów. Model ten może być używany przez pisarzy jako narzędzie wspomagające proces twórczy, pomagając w generowaniu pomysłów lub rozwijaniu już istniejących wątków.

Obsługiwane języki: GPT obsługuje wiele języków, w tym angielski, polski, francuski, niemiecki, hiszpański i inne. Jakość generowanego tekstu jest najlepsza w języku angielskim, ale narzędzie dobrze radzi sobie także z innymi językami, w tym polskim.

2. Sudowrite

Opis: Narzędzie zaprojektowane specjalnie dla pisarzy, które pomaga generować pomysły, rozwijać fabułę, tworzyć dialogi i dopracowywać tekst. Sudowrite jest bardzo popularne wśród anglojęzycznych pisarzy.

Obsługiwane języki: Głównie język angielski. Nie obsługuje innych języków na poziomie umożliwiającym pisanie książek.

3. Anthropic's Claude

Opis: Claude to zaawansowany model językowy, który jest szczególnie skuteczny w tworzeniu naturalnych dialogów i wysokiej jakości tekstów.

Obsługiwane języki: Przede wszystkim angielski. Obsługa innych języków może być ograniczona.

4. Rytr

Opis: Narzędzie AI do tworzenia różnorodnych treści, w tym opowiadań i książek.

Obsługiwane języki: Rytr obsługuje ponad 30 języków, w tym angielski, polski, francuski, hiszpański, niemiecki, włoski, japoński i inne. Użytkownicy mogą pisać w wielu językach, ale najlepsze wyniki osiąga w języku angielskim.

5. Writesonic

Opis: Platforma do generowania treści z pomocą AI, która wspiera pisarzy na różnych etapach tworzenia książki.

Obsługiwane języki: Obsługuje ponad 20 języków, w tym angielski, polski, francuski, hiszpański, niemiecki, portugalski i inne. Jak w przypadku innych narzędzi, najlepsze wyniki uzyskuje się w języku angielskim.

6. NovelAI

Opis: Narzędzie specjalizujące się w pisaniu opowieści i powieści z pomocą AI, umożliwiające rozwijanie fabuły w sposób interaktywny.

Obsługiwane języki: Głównie angielski. Obsługa innych języków jest ograniczona i może nie być odpowiednia do tworzenia pełnych tekstów literackich.

7. Jasper (dawniej Jarvis)

Opis: Wszechstronny asystent pisarski oparty na AI, który pomaga w pisaniu i edytowaniu książek.

Obsługiwane języki: Jasper obsługuje ponad 25 języków, w tym angielski, polski, niemiecki, francuski, hiszpański i inne. Najlepsze wyniki osiąga w języku angielskim, ale użytkownicy mogą pisać także w innych językach, w tym polskim.

8. Simplified

Opis: Simplified AI Writer ma ponad 50 szablonów pisania, z którymi można generować treści w ponad 30 językach globalnych. Posiada bezpłatnego asystenta

krótkiego formularza, aby wspomagać wygenerowanie opisów produktów, bios firmy, tytuły blogów, reklamy, artykuły, wpisy blogowe, książki.

Szczegółowy opis korzystania z narzędzia można znaleźć tutaj: Oprogramowanie do pisania książek AI | Najlepsza aplikacja do pisania książki online (simplified.com)

Obsługiwane języki: ponad 30, w tym angielski, polski, niemiecki, holenderski, chiński

Każde z tych narzędzi może znacząco wspierać proces pisania książki, ale ważne jest, aby wybrać narzędzie odpowiednie dla języka, w którym chcemy tworzyć. W przypadku języka polskiego najlepsze wsparcie oferuje GPT-4 oraz Jasper, choć jakość tekstów będzie zależeć od specyfiki języka i złożoności tworzonych treści.

Narzędzia do generowania poezji

AI może być również wykorzystana do tworzenia poezji, co jest bardziej złożonym zadaniem ze względu na specyfikę języka poetyckiego, który często obejmuje metafory, rytm, rym i głębokie emocje. Istnieje kilka narzędzi specjalnie zaprojektowanych do generowania poezji, takich jak „Verse by Verse” opracowane przez Google, które inspirowane jest twórczością klasycznych poetów, czy „Aifreebox”, które łączy sztukę generowania tekstu z interaktywną zabawą językiem.

Narzędzia do generowania opowiadań i interaktywnej narracji

Oprócz generowania poezji i dłuższych form literackich, AI znajduje zastosowanie w tworzeniu interaktywnych opowieści. Narzędzia takie jak „AI Dungeon” umożliwiają użytkownikom tworzenie narracji w czasie rzeczywistym, gdzie AI reaguje na decyzje użytkownika, kształtując historię na bieżąco. To tworzy nowe możliwości w dziedzinie gier narracyjnych i literatury interaktywnej, gdzie granice między twórcą a odbiorcą stają się płynne.

Ważne: Większość narzędzi nie jest dostosowanych do tekstów w języku polskim, dlatego przytoczone przykłady zawierają generatory w języku angielskim. Proponujemy późniejsze wykonywanie zadań np. na CHAT GPT.

3. Warsztaty: "Tworzymy opowieści przyszłości z AI"

90 min

Cel warsztatów

Zainspirowanie uczestników do kreatywnej pracy nad tekstami literackimi przy wsparciu nowoczesnych technologii. Warsztaty mają na celu pokazanie, jak sztuczna inteligencja może wspierać twórczy proces pisania, a jednocześnie stanowić zabawne i edukacyjne doświadczenie dla wszystkich uczestników.

Liczba uczestników

20-30 osób (podzielonych na 4-5 grup po 4-6 osób)

Opis warsztatów

1. Podział na grupy i zadania

Uczestnicy dzielą się na 4-5 grup. Każda grupa otrzymuje inne zadanie literackie, które

będą realizować przy wsparciu AI.

Możliwe zadania do wyboru

Grupa 1: Tworzenie krótkiej opowieści science-fiction.

Grupa 2: Pisanie wiersza na wybrany temat.

Grupa 3: Stworzenie bajki dla dzieci.

Grupa 4: Kreacja dramatycznej sceny dialogowej.

Grupa 5: Napisanie recenzji książki.

2. Praca w grupach

Każda grupa pracuje nad swoim zadaniem, korzystając z narzędzia AI (np. ChatGPT lub innego generatora tekstu).

Uczestnicy mogą wpisywać pomysły, pytania, czy frazy, które AI przekształca w gotowy tekst.

Grupy mogą dyskutować nad tekstem, wprowadzać poprawki i sugestie, a także eksperymentować z różnymi stylami i formami.

3. Prezentacja i omówienie prac

Każda grupa prezentuje swoje dzieło literackie na forum, czytając je lub/i opowiadając o procesie twórczym.

Po każdej prezentacji przewidziana jest krótka dyskusja podczas której uczestnicy mogą podzielić się swoimi wrażeniami i refleksjami.

4. Podsumowanie

Omówienie roli AI w twórczości literackiej – jak może wspierać, a kiedy warto zachować ostrożność.

Wnioski z warsztatów – co udało się osiągnąć, co było największym wyzwaniem.

4. Wyzwania i ograniczenia AI w literaturze

60 min

Ograniczenia technologiczne

Mimo zaawansowania, narzędzia AI mają swoje ograniczenia. Uczestnicy dowiedzą się, że AI często brakuje głębszego zrozumienia kontekstu kulturowego i emocjonalnego, co może prowadzić do powstania tekstów, które są logiczne, ale pozbawione autentycznej głębi lub innowacyjności. AI może także generować treści, które są błędne lub nieodpowiednie, co podkreśla potrzebę nadzoru ludzkiego nad procesem twórczym.

Aspekty etyczne i prawa autorskie

Uczestnicy będą mieli okazję zastanowić się nad kwestiami własności intelektualnej w kontekście literatury generowanej przez AI. Kto jest prawdziwym autorem tekstu stworzonego z pomocą AI? Jakie są konsekwencje prawne i etyczne takiej współpracy?

Zostanie poruszona również kwestia wpływu AI na zawody związane z literaturą, takie jak pisarze, redaktorzy czy tłumacze. Jak zmienia się rynek pracy w obliczu rosnącej roli AI w tworzeniu treści?

Przykłady literatury współczesnej, w której wykorzystywana jest sztuczna inteligencja (twórczość autorów inspirujących się AI).

Korzystanie z AI w procesie tworzenia literatury jest stosunkowo nowym zjawiskiem, ale wielu twórców już eksperymentowało z tym narzędziem.

Oto kilku autorów, którzy w różnym stopniu zaangażowali AI w swoją twórczość:

Hitoshi Matsubara - profesor z Future University Hekodate. Sworzył jedną z pierwszych książek wygenerowanych przez sztuczną inteligencję (a przynajmniej taką, która zdobyła szerokie zainteresowanie mediów) pod tytułem „Dzień, w którym komputer napisał powieść”. Dzieło powstało w 2016 roku. Historia ta była na tyle interesująca, że została wyróżniona przez jury literackiej nagrody im. Hoshiego Shinichi. Co istotne, w tym samym roku po raz pierwszy konkurs ten otworzył się na prace stworzone z pomocą sztucznej inteligencji, a mimo to członkowie jury nie zauważyli, że oceniany tekst był dziełem algorytmu.

Zack Thoutt - innym głośnym, choć mniej udanym eksperymentem była praca Zacksa Thoutta z 2017 roku. Thoutt, nie mogąc się doczekać finałowej części serii „Pieśń lodu i ognia” George’a R. R. Martina, zaprogramował sieć neuronową, by naśladowała styl autora. Niestety, efekt nie był imponujący – AI myliła słowa, mieszała postacie i przywracała do życia zmarłych bohaterów. Mimo to, był to jeden z pierwszych eksperymentów tego rodzaju, który już sześć lat temu pokazał, że rynek wydawniczy czeka na ogromne zmiany. Praca Thoutta jest nadal dostępna na jego profilu na GitHubie.

Robin Sloan – amerykański autor, który wykorzystał AI do stworzenia części swojego opowiadania „The Writer’s Voice”. Sloan stworzył model AI, który na podstawie wcześniej napisanych przez niego tekstów generował fragmenty nowej treści. Autor wykorzystał te wygenerowane fragmenty jako inspirację, współtworząc opowiadanie razem z AI.

Ross Goodwin – w 2017 roku stworzył powieść „1 the Road”, która została napisana przez AI podczas podróży samochodowej z Nowego Jorku do Nowego Orleanu. Goodwin skonstruował urządzenie, które analizowało różne dane z podróży (zdjęcia, rozmowy, dane GPS), a następnie na ich podstawie generowało tekst powieści inspirowany „W drodze” Jacka Kerouaca.

Jennifer Lepp - pisząca pod pseudonimem Leanne Leeds, samodzielnie publikuje swoje książki na Amazonie, zajmując się także własnym marketingiem. Zyskała grono lojalnych fanów, którzy wspierają jej literacką karierę, ale stawiają wysokie wymagania – oczekują nowej książki co dziewięć tygodni. Aby sprostać tym oczekiwaniom, Lepp zaczęła korzystać z narzędzi AI, takich jak Sudowrite, co pozwoliło jej skrócić czas tworzenia książki do 49 dni. Mimo początkowej fascynacji AI, Lepp z czasem zdała sobie sprawę, że zaczyna tracić więź z opowiadaniem

historiami, co skłoniło ją do zmiany podejścia. Obecnie używa AI jako narzędzia wspierającego, korzystając z Claude od Anthropic, aby rozwijać opisy i wątki, jednocześnie zachowując kontrolę nad własnym twórczym procesem. W efekcie znalazła równowagę między wsparciem AI a osobistym zaangażowaniem w tworzenie swoich historii.

Chociaż AI jest używane przez niektórych autorów jako narzędzie inspiracji lub współtwórca, większość z tych projektów wciąż jest na etapie eksperymentalnym. Twórcy często traktują AI jako narzędzie do odkrywania nowych ścieżek w swojej twórczości, a nie jako pełnoprawnego autora.

Dyskusja:

Czy AI może być twórcą na równi z człowiekiem? Jakie są etyczne i artystyczne implikacje? Granice możliwości AI: Dyskusja na temat ograniczeń tych narzędzi, w tym trudności w tworzeniu tekstów o dużej emocjonalnej głębi lub oryginalności. Czy AI powinna być uznawana za współautora? Jakie prawa mają autorzy korzystający z narzędzi AI? Czy literatura generowana przez AI ma taką samą wartość jak ta stworzona przez ludzi?

Opcjonalnie:

Można poruszyć wątek pozwu, który przygotowali znani pisarze, jako głos sprzeciwu wykorzystywania AI przy powstawaniu literatury. Link do artykułu:

Znani pisarze pozywają sztuczną inteligencję

(<https://www.proto.pl/aktualnosci/znani-pisarze-pozywaja-sztuczna-inteligencje/>)

5. Konkurs: "AI czy Człowiek?" (20 minut)

Organizatorzy spotkania przygotowują wcześniej fragmenty tekstów literackich (mało znanych szerszej publiczności) napisanych przez ludzi oraz fragmenty tekstów literackich wygenerowanych przez AI.

Zadanie

Każda z wcześniej powstałych grup, dostaje po 10 przykładów krótkich tekstów stworzonych przez człowieka i 10 stworzonych przy pomocy AI. Zadaniem każdej z grup jest rozpoznanie, które teksty napisał człowiek, a które stworzyła sztuczna inteligencja.

Nagrody

Symboliczne nagrody dla grupy, która najlepiej poradziła sobie z zadaniem.

Alternatywa

W konkursie może nie brać udziału cała grupa, a kilkoro ochotników z całej społeczności biorącej udział w spotkaniu.

Efekt końcowy

Uczestnicy Nocy Bibliotek zdobędą wiedzę na temat wpływu AI na literaturę i sztukę pisania, poznają narzędzia do tworzenia treści AI, zaangażują się w kreatywne działania z wykorzystaniem AI oraz będą mieli okazję przemyśleć przyszłość literatury w erze technologii, jak również aspekty etyczne i prawne wykorzystania sztucznej inteligencji w procesie twórczym.

Ciekawym uzupełnieniem może być wspólne obejrzenie materiału:

Kiedy AI zastąpi pisarzy? (youtube.com)

<https://www.youtube.com/watch?v=umTrLPC7gfA>

Więcej materiałów na stronie internetowej programu: nocbibliotek.pl

Scenariusz powstał w ramach współpracy z [Fundacja Szkolna](#).

